

TIEDEJULKISUUS: MIKSI ME OIKEIN TEEMME TÄTÄ?

Pääkirjoitus

Janus

Tieteeltä edellytetään tässä ajassa yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Varsinkin yhteiskuntatieteiltä odotetaan usein politiikka-relevanssia eli sitä, että tutkimusta voisi käyttää päätöksenteon, suunnittelun ja hallinnan tarpeisiin. Samaan aikaan tieteen tulisi olla mahdollisimman kansainvälistä ja korkeatasoisilla kansainvälisillä foorumeilla julkaistua. Niinpä yksittäiset tutkijat ja tutkimusryhmät ovat ristiriitaisten mutta perustavien kysymysten äärellä: Mitä me oikein teemme, kun kirjoitamme kotimaiseen tieteelliseen julkaisuun, laadimme arvioita artikkelikäsitkirjoituksista, toimitamme lehteä tai luemme sitä? Ja miksi me teemme sitä mitä me teemme?

On selvää, että kansallisella julkaisutoiminnalla on edelleen oma merkittävä tehtävänsä, vaikka julkaiseminen kansainvälisillä foorumeilla onkin palkitsevaa tutkijoille ja tiedeyhteisöille ja tietysti elävän tieteen edellytys. Yhtä lailla on elintärkeää, että tutkimusta julkaistaan sillä kielellä, millä se on suunniteltu, sen aineisto hankittu ja argumentit hiottu. Tekstistä tulee mahdollisimman yksiselitteistä, jos käännös ei hämää hienovaraisia merkityksiä. Tutkitun tiedon välittäminen tutkijoille, asiantuntijoille, opiskelijoille, kansalaisille ja kaikille muille mahdollisille lukijoille on samalla kutsu vuorovaikutteiseen prosessiin, jossa tekstit jatkavat elämäänsä. Lisäksi tieteellisten julkaisufoorumien tehtävä on olla paikka, jossa voimme oppia tulemaan toimeen toistemme kanssa. Kotimainen tieteellinen julkaisu on ehkä paras paikka erilaisten, eri lähestymistapojen ja koulukuntien edustavien tutkijoiden ja ryhmien käsitellä toistensa vierailta ja jopa koppavilta tuntuvia järkeilyjä. Tällainen prosessi on myös yleisesti tieteen avoimuudelle ja vaikuttavuudelle ensiarvoista.

Julkisessa keskustelussa erilaiset selvitykset ja mielipidemittaukset nimetään aika ajoin tutkimuksiksi. Asiantuntijat ja päättäjät vetoavat mielellään niiden sisältämiin lukuihin ja prosentteihin perustellessaan suunnitelmiaan tai päätöksiään. Tutkimukseen perustuvalla analyysillä ja selvityksellä – puhumattakaan mielipiteestä – on eroa. Tämän pitäisi olla nykyistä selvempää julkisessa keskustelussa. Suuret yhteiskunnalliset kysymykset esimerkiksi eriarvoisuudesta, köyhyydestä ja meneillään olevasta sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistuksesta inspiroivat ihmisiä ja intressiryhmiä niin laadukkaisiin kuin ala-arvoisiinkin mielipideilmauksiin. Tutkijat eivät myöskään ole yhtenäinen ryhmä, joka olisi keskenään samaa mieltä. Konsensus tai paras mahdollinen tieto tällä hetkellä on kuitenkin usein saavutettavissa. Janus haluaa jatkaa ja edesauttaa avointa ja kriittistä yhteiskunnallista keskustelua artikkeleissa, puheenvuoroissa ja kirja-arvosteluissa.

On kuitenkin todennäköistä, että painettu lehti, jossa on punnittua tietoa ja joka on käynyt läpi tiukan julkaisuprosessin, ei kaikesta oleellisuudestaan huolimatta sellaisenaan riitä toimimaan ainoana keskustelualustana. Vaikka yhteiskunnalliset prosessit ja politiikkaprosessit ovat edelleen hitaita ja jähmeitä, jokin niiden muotoutumisen tavassa on oleellisesti muuttunut. Niin digitaaliset viestinnän keinot kuin julkiselle sektorille asettuneet, markkinoilta kopioidut tehokkuuden ja tuotavuuden mittarit tekevät monista politiikkaprosesseista moniulotteisia ja tempoilevia. Nykyään suosittu kokeilukulttuuri on tästä oiva esimerkki: Polkaistaan uudistus kokeiluna pystyyn, toivotaan parasta ja katsotaan kokeilun kuluessa, kuinka käy. Tällöin tutkijoidenkin olisi hyvä pystyä osallistumaan kokeiluun – ainakin kommentoimalla ja vaatimalla roolia keskustelussa, myös nopeasti. Meillä pitäisi olla kyky ja sija tuottaa puheenvuoroja ja episodeja sinne, missä tämä nopea vuorovaikutus tapahtuu.

Siksi aiomme kehittää Januksen sähköistä eksistenssiä. Laajennamme lehden nettisivustoa, jotta kyseisiä episodeja voi julkaista ja kehittää siellä. Sen rinnalla siirrymme vähitellen open access –julkaisemiseen yhdessä monien muiden kotimaisten tieteellisten lehtien kanssa. Sosiaalisen median käyttäjien kannattaa seurata jo nyt lehden Facebook-tiliä, jossa kerrotaan uusimmat sähköiset kuulumiset.

Kaiken kaikkiaan Januksen päämäärä on olla paikka, jossa on mahdollista – Donna Harawayta (*Staying with the Trouble* 2016, s.1) seuraten – herättää huolta, saada aikaan väkeviä vastatoimia tuhoaville tapahtumille sekä olla hetken tyyni kohta muutoin myrskyävillä vesillä. Lehti ei siis ole mikään lopputuote, vaan – vaikka kuinka huolellisesti tehty, punnittu ja toimitettu – aina keskeneräinen ja avoin hyödyntämiselle, soveltamiselle, vastaan väittämislle ja sitä myöten uuden tiedon yhdessä luomiselle.

Tieteellisessä lehdessä painavin keskustelu käydään edelleen tutkimusartikkeleissa, ja ne ovat perinteisesti ja edelleen Januksen ydin. Tässä numerossa Mirka Smolej analysoi lastensuojelujärjestö Suomen Iceheartsia ja sen myötä koko palvelutuotannon logiikkaa koskevaa siirtymää, jossa kolmannen sektorin toimijat tuottavat suuren osan julkisista palveluista. Tällöin työstä maksetaan palkkaa ja siihen kohdistuu ammatillisia vaatimuksia. Tämä muuttaa sekä järjestötyöhön liitettyjä ideoita että ammatillista toimintakenttää. Suvi Holmberg puolestaan tarkastelee vähän tutkittua aihetta, syöpään sairastuneiden ihmisten seksuaalista toimijuutta, sen esteitä ja mahdollisuuksia sairausrjessa. Artikkelit kutsuu pohtimaan normatiivisen heteroseksuaalisuuden ylittäviä tai ohittavia tapoja olla sairaanakin seksuaalinen, ja tukea näitä mahdollisuuksia ammatillisesti. Antti Rissanen, Aino Kääriäinen, Kati Rantala, Laura Sarasoja ja Marjut Aikio tutkivat vanhempien ja viranomaisien käsitteitä lasten vuoroasumisen sopimisesta ja sen periaatteista. Vuoroasuminen on yksi vaihtoehto ”viikonloppuvanhemmudelle”. Artikkelit tuo esille erovanhemmuuteen kiinnittyvän herkkyyden ja moniulotteisuuden. Vanhempien sovinnollisuus ja tasavertaisuus ovat lasta ja lapsuutta kunnioittavaa myös vuoroasumisessa.

Tämän numeron myötä Januksen toimitus on muuttanut Itä-Suomen yliopistoon sen kahdelle kampukselle Kuopioon ja Joensuuhun. Jatkamme kahden päätoimitajan käytäntöä ja lisäksi toimitukseen kuuluvat professori Riitta Vornanen, yliopistonlehtori Riitta-Liisa Kinni, tutkijatohtori Elisa Tiilikainen sekä tutkijakoulutettavat Iris Lehto, Tanja Lipiäinen ja Lilli Rokkonen. Toimitussihteerinä aloitti yliopistonlehtori Helena Hirvonen. Kiitämme edellisiä päätoimittajia Heikki Hiilamoja ja Mirja Satkaa, toimitussihteerä Tuuli Hirvilammia sekä koko toimituskuntaa Helsingin yliopistosta ansiokkaasta työstä Januksen hyväksi.

Eeva Jokinen ja Aini Pehkonen